

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง

การจัดการความรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ท่องเที่ยว

สามเหลี่ยมทองคำ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

Knowledge Management of Community Based Tourism in Golden
Triangle Chiang Rai province

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัท ชัยพิพัฒน์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนวิจัยวิทยาลัยสหวิทยาการ

ประเภททุนวิจัยเดี่ยว ประจำปีงบประมาณ 2560

พ.ศ. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ เพื่อศึกษาองค์ความรู้ในการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในพื้นที่ท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ปัญหาของการวิจัยคือ 1) เนื้อหาที่เชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับการนำความรู้มาจัดการความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านสบรวก ในพื้นที่ท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำ มีวิธีดำเนินการอย่างไร และ 2) เนื้อหาที่เชื่อมโยงของความรู้เกี่ยวกับศักยภาพในการใช้องค์ความรู้บ้านสบรวกในพื้นที่ท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำมีรูปแบบการจัดการความรู้ในลักษณะอย่างไร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 ราย มีผู้ให้ข้อมูลหลักคือ 1) ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว จำนวน 3 ราย 2) คนพื้นที่ในชุมชนบ้านสบรวก จำนวน 15 ราย 3) หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 2 ราย และ 4) นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จำนวน 10 ราย ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีดำเนินการวิจัยคือ ศึกษาศักยภาพของชุมชน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประมวลองค์ความรู้ ข้อมูลที่ได้จากกระบวนการต่างๆ ในการจัดการความรู้ และได้องค์ความรู้ใหม่ในรูปแบบของการจัดการความรู้ในพื้นที่ท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำที่ทำการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า องค์ความรู้ในการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านสบรวกกล่าวคือ องค์ความรู้ที่ประยุกต์ใช้สามารถนำมาใช้ในการจัดการความรู้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำได้เป็นอย่างดี โดยองค์ความรู้นั้นสามารถจำแนกความรู้ได้เป็น 4 ด้าน คือ 1) ประวัติศาสตร์ของบ้านสบรวกตั้งแต่ยุคแรกจนถึงยุคการพัฒนาตามกรอบภูมิภาคนิยม และเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เช่น กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่างๆ 2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภททรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น แม่น้ำโขง ดอยสะเกี๊ และทรัพยากรทางด้านวัตถุ เช่น โบราณสถาน วัด และพิพิธภัณฑ์ 3) นักท่องเที่ยว โดยมีกลุ่มนักท่องเที่ยวหลัก 3 กลุ่มคือ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาจร นักท่องเที่ยวพักค้างคืน และนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์ 4) วิสาหกิจชุมชนบ้านสบรวก เช่น กลุ่มมันเกรียบ กลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มเรือนำเที่ยว กลุ่มถักทอ เป็นต้น โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนี้เป็นกลุ่มที่มีการมีการนำองค์ความรู้มาใช้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพในพื้นที่ท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำ ส่วนศักยภาพของการใช้องค์ความรู้ในการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำพบว่า มีกระบวนการสำคัญคือกิจกรรม

สร้างสรรค์ที่มาจาก การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะบ้านสบรวกกับ นักท่องเที่ยว ศักยภาพของการใช้องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์มีลักษณะเป็นพลวัต กิจกรรม สร้างสรรค์นำสู่การผสมผสานขององค์ความรู้ เกิดเป็นศักยภาพของการใช้องค์ความรู้ชุดใหม่ที่เป็น หัวใจในการนำความรู้ไปใช้ และเป็นพลังของบ้านสบรวกในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์ในพื้นที่ท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำในเบื้องต้นได้

คำสำคัญ: การจัดการความรู้, การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ABSTRACT

The study aimed at knowledge of creative tourism management in golden triangle area, Chiang Saen District, Chiang Rai Province with the research questions as 1) how knowledge was used for knowledge management of creative tourism of Sob Ruak community in golden triangle area, and 2) ability to use the knowledge: how the community's pattern of knowledge management was. Sample group consisted of thirty stakeholders including 1) three tourism entrepreneurs, 2) fifteen local people, 3) two government officers, and 4) ten tourists, both Thai tourists and foreigners. Qualitative research method was used to study the community potentials and sharing/learning on creative tourism between local people and stakeholders as well as to codify knowledge received from processes on knowledge management and to get new knowledge of knowledge management in golden triangle area.

The study found that knowledge of creative tourism management in Sob Ruak community can be greatly applied for knowledge management of creative tourism in cultural tourist attractions in golden triangle area. The knowledge can be divided into four parts: 1) history of Sob Ruak community from the beginning to the age of development based on regionalism and the Special Border Economic Zone, such as economic cooperation frameworks, 2) tourism's natural resources (e.g. Mekong River and Doi Sa Ngo) and material resources (e.g. historic site, temple and museum), 3) tourists in three main groups: same-day visitors, overnight visitors and visitors attended creative activities, and 4) Ban Sob Ruak's community enterprise, such as crispy cassava group, fishing community, boat tour group and weaving group. The community enterprise effectively applied the knowledge for creative tourism in golden triangle area. The potential of using knowledge of creative tourism management in golden triangle area mainly depended on creative activities based on knowledge sharing among stakeholders, especially between

Son Ruak community and tourists. The potential of dynamically using the synthesized knowledge and creative activities led to knowledge integration emerging the potential of using new knowledge that was the main point of knowledge application and the strength of Sob Ruak community to primarily drive creative tourism in golden triangle area.

Keywords: knowledge management, creative tourism